

Poština plačana v gotovini

Cena Din 3

DRAMA

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI 1929/30

IZHAJA ZA VSAKO PREMIJERO

UREDNIK: CIRIL DEBEVEC

FAUST

Premijera 21. septembra 1929

*Elegantna dama
in gospod*

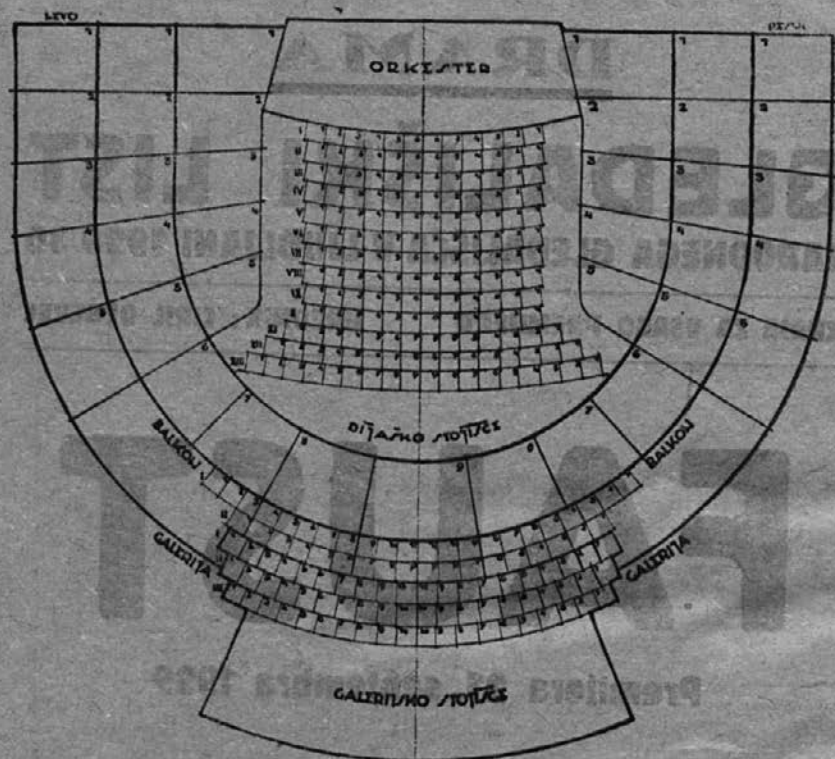
kupujeta nogavice in rokavice te v

specijalni trgovini

V. LESJAK

ŠELENBURGOVA ULICA 3

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V DRAMI

JUTROVI MALI OGLASI

PRODAJO

KUPIJO

POSREDUJEJO

VSE in
VSAKOMUR

Oglasni oddelek »JUTRA« LJUBLJANA
PREŠERNOVA UL. 4

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

Izhaja za vsako premijero

Premijera 21. septembra 1929

Ost:

Faust

(K otvoritveni predstavi v ljubljanski drami.)

Letos okrog Božiča bo poteklo enaindvajset let, odkar se je vršila krstna premijera Goethejevega Fausta v slovenskem jeziku. Bilo je to 19. decembra leta 1908, in takrat je izšel med knjigami, katere je izdala Slovenska Matica, Goethejev Faust v Funtkovem prevodu. — Da je bil tisti večer senzacija za teater, je jasna stvar. Pomnim še dobro, kako smo se gnetli in potili na »dijaškem« od pol osme pa blizu do ene po polnoči. V medlih obrisih stoji pred mano vprizoritev, katero je postavil na oder tedanji intendant slovenskega gledališča Fran Govekar. Bila so skromna sredstva in veljalo je imeti poguma. A takrat in še dolgo potem so igrali tudi Nemci Fausta prav tako — zato je zasluga vredna, da jo zabeležimo, ker je historičen fakt za slovensko gledališče. Fausta je kreiral Nučič, Mefista — Dragutinovič, Marjetica — Borštnikova in Valentina — Toplak, ki je odnesel palmo večera, vsaj po tedanjih kritikah sodeč. Scensko je bila vprizoritev realistična, a za tisti okosteneli aparat le gibka in spretna. Tako je bilo... repriza je bila samo ena, dne 1. januarja 1909.

*

Stojimo po enaindvajsetih letih spet pred premijero. Mnogo se je izpremenilo v tem času — zato je vprizoritev spet zanimiva. Tehnika je pohitela in novi ljudje snujejo večne like genija Goetheja. Le eno stoji, da je to delo večna vrednota, morda največje, najprostejše in najgloblje delo, kar jih je snoval človeški duh... Goethejev Faust je enostaven, a ker je enostaven, je težak. Lahko se premakne težišče od Fausta k Marjetici, k njeni tragediji, ki diha resničnost. Zato je opasnost, da zaostanejo Prolog, scene Fausta in Mefista — te pa so bistvene, ker kažejo notranjo razdvojenost junaka. Scene Marjetice morajo ostati epizoda. Ne pozabimo, da privede Mefisto Marjetico Faustu v naročje, on dobi nakit, on iztakne gospo Marto, on povede Fausta v čisto sobo k Marjetki. Marjetka je vaba vraga — ko so vse druge vabe že odpovedale. — Faust pa celo pri tej ljubezni ne obliči v sponah zemeljskih — zato je Faust središče. — Vendar v vsem tem je opasnosti dovolj, da ne postane vse skupaj meščanska drama, mesto drame človeka.

In Mefisto! Knjige so napisali že o njem, o problemu njegove inkarnacije. Kes je eno: Goethejev Mefisto ni brez razdvojenosti. Mi vemo, da si ga je pesnik zamišljal prvotno kot poslanca, ki obvlada človeškega duha in pa naravo. A kasneje mu je pesnik dodal vruga iz ljudske pripovedke. On je koder, je potujoč skolast, veseljak, kavalir-cinik. Katera maska je pravilna? Eno je gotovo: bistvo njegove osebe ni humor. In vendar se je pogosto igralo Mefista baš kot dovtipneža in s tem zapognilo bistvo tragedije. Kriv je temu dosti gospod Geheimrat Goethe sam, ki je režiral Fausta sam. A Geheimrat je premagal poeta — resnica ostane le, da je Mefisto zli element, ki razkraja, ki zanika. On je žival, je kača, je spak z nedostojnimi kretnjami — vse prežeto z demonskimi humorji in jedko ironijo. Vzrok pa, da igralci Mefista skorajda tradicionalno hite v lahkejši ton, tiči brez dvoma v verzih:

»Von allen Geistern, die verneinen,
ist mir der Schalk am wenigsten zur Last.«

Schalk, v slovenskem prevodu »šaljivec«, prav gotovo ni prava beseda in tolmačenje za dovtip v njej ne tiči. — Na tej osnovi nortranjih momentov sloni naša vprizoritev.

Zunanja zasnova je enostavna, kar se le da. Prolog v nebesih igramo in devetnajst slik prvega dela tragedije. Valpurgina noč je črtana. To pa zato, ker je prvič za naš oder nevprizorljiva, in drugič, kar je važnejše — za potek tragedije ne doprinese bistvenega. Celo za Nemce, ki jih vodi tudi še prav posebna pijeteta — Valpurgina noč danes ni več važna. — Igramo prolog in po njem pade zastor. Brez vsake pavze k tragediji. Prvih šest slik se drži skupaj. V teh spoznamo Fausta in njegovo pogodbo z Mefistom, njegove korake v »mali in veliki svet«. Potem premor. Nato srečanje z Marjetko do konca — do osvoboditve Marjetke...

Scena je misterijski oder s tremi pozorišči, ki omogočajo naglo izpreminjanje in hiter potek posameznih scen. Rahla stilizacija. Da se dvigne veličastvo Prologa in scene v katedrali, uporabljamo zbor in muziko za odrom. In še eno: ne samo za one ljubitelje Goetheja in Fausta hoče biti naša vprizoritev, temveč za vse one široke mase, ki so se navadile ceniti istoimeno opero, ki pa z Goethejevo tragedijo nima, razen imen, ničesar skupnega. Gounod je napisal sicer prikupne in ljubke melodije, a v bistvo Fausta pronikniti — ni imel niti namena. — Naš namen pa je: da postane Faust ljudska igra... Sredstvo v dosego tega cilja daje v roko gledališkemu človeku Goethe sam — v besedah ravnatelja:

»Drum schonet mir an diesem Tag
Prospekte nicht und nicht Maschinen.
Gebraucht das gross' und kleine Himmelslicht,
die Sterne dürfet ihr verschwenden;
an Wasser, Feuer, Felsenwänden,
an Tier und Vögeln fehlt uns nicht.«

To seve vse z uglajeno roko, ki jo vodi današnji čas. Ako vemo, da je minulo med obema vprizoritvama enaindvajset let, vemo tudi, da je to dolga doba. Takrat nismo imeli še Shakespearea ne v prevodu in ne na odru, medtem ko je baš Shakespeare morda probuda za Fausta.

Fr. L.:

Prva predstava „Fausta“ v Ljubljani l. 1908

Ljubljansko gledališče pod vodstvom Fr. Govekarja je bil prvi jugoslovanski oder, ki je vprizoril Goethejevega »Fausta«.

Časopisi so pred predstavo s ponosom konstatirali to dejstvo, naznanili zasedbo, nadalje, da je dramo zrežiral ravnatelj Govekar, jo strnil na 11 slik, da bo sodeloval ves operni moški in ženski zbor in del takratne »Slov. Filharmonije«. V soboto, 19. decembra, je bila ob pol desetih dopoldan generalna skušnja, h kateri so bili povabljeni vsi ljubljanski časopisni poročevalci.

Premijera je trajala do pol dvanajste ure. Gledališče je bilo razprodano, publika navdušena.

Dva dni nato poroča A. Funtek v svoji kritiki, da je med moškimi prvačil Dragutinović kot Mefisto, da je bil najboljši v prizoru z učencem in v Auerbachovi kleti. Fausta je igral z veliko ljubeznijo H. Nučič. Marjetica gospe Borštnikove je bila posebno v ječi tako pretresljiva, da pravi poročevalec, da je ustvarila naravnost kabinetno igro. Posebno priznanje je šlo Toplaku kot Valentinu, Dragutinovičevi kot Marti, Bukšekovi (veščca), Danilu (Wagner), Iličiču (učence); kvartet v kleti so tvorili Bohuslav, Povhe, Križaj in Molek. Kot Lizika se je izkazala gđc. Kaveka (sedaj gospa Rogozova).

»Slovenski Narod«, v katerem je Fr. Govekar pred premijero priobčil tri podlistke z razlago vsebine in z dramaturgičnimi opombami, je 21. decembra prinesel obširno kritiko, ki jo deloma navajamo tukaj:

»Sobotna vprizoritev nam je pokazala krepko režijsko voljo. Nekateri prizori so bili res slikoviti in polni prave štimunge, zlasti prizor v ječi in prizor v Auerbachovi kleti sta bila izborna prirejena.

Prizor v nebesih je bil tudi jako lepo insceniran, dasi so bile »himmlische Heerscharen« le maloštevilne. A kako je prišel Mefisto kar sredi nebes med angele, tako da jih je s svojim plaščem celo deloma zakrival? Moral bi bil pač ostati pod nebesi.

*

Osebje slovenskega gledališča je tej predstavi posvetilo svoje najboljše duševne in fizične moči. Pošten trud je bil očividni. Še nikdar niso znali svojih vlog tako, kakor to pot, še nikdar niso poskušali svoje naloge tako v detajlu izdelati kakor pri tej predstavi. Ko bi pri vseh igrah tako bilo, bi jih občinstvo na rokah nosilo.

Kraj vsega tega prizadevanja pa nam vendar niso podali več kakor zunanje obrise predstavljanih značajev. Novih stvari nismo

FAUST

Tragedija. Spisal Goethe. Prevel A. Funtek. Glasbena muzika: A. Balatka. Režiser: prof. O. Šest.

PROLOG V NEBESIH.

Glas Gospodov	C. Debevec
Rafael	Jerman
Gabrijel } nadangeli {	Gregorin
Mihael }	Jan
Mefisto	Skrbinšek

TRAGEDIJA PRVI DEL.

Faust	Levar
Mefisto	Skrbinšek
Marjetica	Nablocka
Duh zemlje	C. Debevec
Prvi }	Sancin
Drugi } rokodelski pomočnik {	Smerkolj
Tretji }	Murgelj
Četrti }	Hafner
Prva služkinja	Vida Juvanova

Druga služkinja	Mira Danilova
Prvi učenec	Železnik
Drugi učenec	Jan
Meščan	Jerman
Stari kmet	Plut
Siebel	Cesar
Brander	Kaukler
Frosch	Bratina

Altmayer	Potokar
Vešča	Rakarjeva
Marta	Medvedova
Lizika	Mira Danilova
Valentin	Kralj
Zli duh	Maria Vera
Maček	Vida Juvanova
Mačka	Slavčeva

Potrebni slik:

Prolog v nebesih. 1. slika: Faustova študijska soba. 2. slika: Auerbachova klet. 3. slika: Čarovna kuhinja. 4. slika: Pauza. 5. slika: Cesta pred cerkvijo. 6. slika: Marjetičina soba. 7. slika: Cesta. 8. slika: Sosedina hiša. 9. slika: Vrt gospe Marte. 10. slika: Vrt gospe Marte. 11. slika: Pri vodnjaku. 12. slika: Cerkev. 13. slika: Meglen dan. 14. slika: Ječa. 15. slika: Pred kipom Marije. 16. slika: Cesta pred Marjetičinimi vrati. 17. slika: Cerkev. 18. slika: Meglen dan. 19. slika: Ječa.

Osnutke za dekoracije je izvršil scenograf prof. Vavpotič. Dekoracije izdelala gledališka slikarna. — Pevske in glasbene točke izvaja zbor in orkester glasbenega društva »Sloga« pod vodstvom kapelnika Svetla, Plese naštudiral baletni mojster Golovin.

Po šesti sliki daljša pauza.

Blagajna se odpre ob pol 8.

Parter: Sedeži I. vrste	Din 36
„ II. - IV. vrste	„ 32
„ V. - VI. „	„ 28
„ VII. - IX. „	„ 28
„ X. - XI. „	„ 25
„ XII. - XIII. „	„ 22

Lože v parterju	Din 120
I. reda 1 - 2	„ 120
6 - 8	„ 140
II. reda 1 - 2	„ 100
5 - 6	„ 100
Lože v parterju	„ 80
v I. redu	„ 80
v II. redu	„ 80

Začetek ob 8.

Konec po 11.

Balkon: Sedeži I. vrste	Din 25
„ II. „	„ 20
Galerija „ I. „	„ 16
„ II. „	„ 14
„ III. „	„ 12
Galerijsko stojišče	„ 3
Dijaško stojišče	„ 6

VSTOPNICE se dobivajo v predprodaji pri gledališki blagovnici opernem gledališču od 10. do pol 1. in od 3. do 5. ure

našli na njih umetnosti: delali so z običajnimi gestami, z navadnimi glasovnimi modulacijami in vsakdanjo mimiko.

Prvenstvo gre vsekako g. Dragutinoviću kot Mefistu, ki je sem in tja tudi res pogodil satanskega dijalektika in imel momente, ko je napravil velik vtisk. Govoril je dosti prečizno in z glasom, s pogledi in z mimiko poskušal karakterizirati svojo vlogo. Mestoma pa ni bil duhoviti satirik in cinik, kakor si ga je predstavljal Goethe, ne tisti »Geist, der stets verneint«, ne utelešenje principa zla, marveč samo blaziran lahkoživec, za katerega ni nič novega več na svetu, ali pa tihotapski hudobnež.

Faust je tip nadčloveka, a njegov predstavljaec g. Nučič nima akcenta za velike može. V prizoru z Wagnerjem (g. Danilo) bi se moralo pokazati, kak velikan je Faust in kak suhoparen hinavec je Wagner, a pokazalo se to ni. Faust in Wagner sta govorila, kakor se dva poštenjaka pomenkujeta. Faustu je manjkalo karakteristike. Ko se ga je loteval obup, da si je hotel življenje vzeti, je bilo tako, kakor bi ga naduha morila. In ko je bil na višku ljubezenske sreče, je bil vsakdanji in banalen. G. Nučič te vloge ni znal psihologično uresničiti, manjka mu zato individualnost in plemenitost v izražanju. Govoril je verze, kakor bi ne imeli nobene vsebine in igral je ta značaj, kakor bi bil navaden človek. Obseg Nučičeve sicer jako lepe nadarjenosti pač ne zadostuje za Fausta.

Gospa Borštnikova si je v modernih igrach s svojo, po efektih hrepenečo maniro pridobila toliko lavorik, da ji vloga Marjetice, izvzemši prizor pred podobo Matere božje in prizor v ječi, ne more biti prav simpatična. Vobče je ga. Borštnikova igralka, za katero je človek lahko vnet ali pa tudi ne — s svojo umetnostjo prisili vendar vsakega, da se zanima za njeno igranje. Njeni notranji umetniški kreposti sta inteligenca in temperament in s tema si vedno in navadno srečno pomaga. Toda njen temperament ni tako pristen in njen talent ni tako velik, da bi zamogla predočiti vso skalo čustev in strasti in bolesti, ki jih prestane Marjetica. Tiste ganljivo lepe naivnosti, ki odlikuje Marjetico, ni bilo. Marjetica gospe Borštnikove ni bila tisto solnčonedolžno dekle, sramežljivo in nežno, otročje veselo, videč podarjeni lišp in brezmejno blaženo srečno v ljubezni, kakor bi morala biti. Sploh je bila v govorjenju, kakor pravi Nemeč, preveč »kreischend«. Vele dramatična, pretresljiva pa je bila ga. Borštnikova, ko leži pred bogorodičino podobo, v prizoru pred cerkvijo in v prizoru v ječi. Tu so prišle do veljave vse njene redke dramatične vrline.

Gospa Dragutinovičeva je z dobro preprosto komiko absolvirala svojo vlogo; gospa Bukšekova je imela izborna masko in je dobro igrala; gđc. Kavca je bila prav prikupna, g. Iličić simpatičen, g. Danilo dober, g. Toplak zasluži posebno pohvalo za svojega Valentina, ravno tako gg. Povhe, Molek, Križaj in Bohuslav — seveda so vse to postranske vloge, ki jih je lahko dobro izvršiti.

Prevod »Fausta« je sad mnogoletnega truda prof. Funtka. Ko izide delo v tisku, bomo o njem obširneje govorili. V kolikor se da

soditi po sobotni predstavi, je prevod krasen. Žal, da so pri predstavi te krasne, četudi težke verze precej slabo govorili in se je marsikaj izgubilo in marsikaj slabo naglašalo.

Kakor so redki pesniki, ki se morejo z Goethejem primerjati, tako so redki igralci, ki bi mogli igrati Fausta. Že retorične težave so velikanske. V gubah pesniške dikcije je skritih toliko misli in čustev, da so tem verzom kos samo umetniki visoke kulture. In tu tudi ni nič tistega razločevanja, ki se navadno deli: predstavljalec je Faust, je Mefisto, ali pa to ni...«

H. Bulthaupt: Mephistopheles

(Iz »Dramaturgije«.)

Noben vrag v literaturi se ne more z njim kosati. Duh, ki vedno zanikuje, »šaljivec«,* to je povzročitelj vseh prevar in vsega greha, »ki vedno zlo želi, pa vedno prav stori«, se je zlil z mogočnim demonom razkroja in obenem z domačim hudičem ljudskega humorja v eno samo genialno celoto. — Za svoj element imenuje »greh, razdevo, zlo do kraja«. Uničevanje v naturi je njegovo delo.

To, kar se ničesu ne vda,
to nekaj, svet okorni ta,
že z marsičem sem se ga lotil,
z valovi ga, z viharji motil,
s potresi, z ognjem, končno, glej,
je mir na morju, zemlji kakor prej!
In pa živalski ta, človeški kleti rod,
ta se celó ne da ugnati.
Kaj že pokopal sem svojati!
A nova, sveža kri le kroži mu povsod.
Tako gre dalje, zrojil bi od jeze!

Vse grdo je njegov element. On vlada v državi prostaštva. On je mojster pošastnih čarovnic, katerih živalski kult v Valpurgini noči milostno sprejema. On je ironija, ki pokaže vsaki iluziji njen hrbet, ki vse zasmehuje in se vsemu roga. Pred Gospodom, pred katerim ne obstane nobena laž, se pojavi v svoji satanski maski, sprehajalcu se javlja kot koder, doktorju se prikaže kot potujoči skolast, pomlajenemu, v svet odpravljajočemu se Faustu kot zlahtni kavalir, v rdeči obleki, s petelinjim peresom za klobukom; nepokvarjenemu mladeniču naliva sladki strup v maski profesorja v srce, Marti kramlja o njenem možu, študentom zapoje norčavo popevko. V drugem delu obkroža Fausta v vedno menjajoči se pojavi: kot norec, kot Phorkyas in kot ladijski patron. Tako je vsem vse, vedno samó zlo, toda za vsakega v njemu primerni postavi. Zasmehovanje mu je neobhodno potrebno. On mora pač z ljudmi živeti.

* Vsi citati po Funtkovem prevodu.

Kako naj bi torej počenjal zanikavanje resno? Mora se pretvarjati, izposojati si tuje obraze, svoje narave pa ne more zatajiti: izbija se v ironiji in v humorju. Pa tudi ta omot vrže raz sebe, kadar ga ne potrebuje. V kratkem monologu »Le zaničaj mi pamet z vedo vred« se pokažejo spet nepotvorjene satanske poteze. V silnem prizoru »V bedi! Obupajoča!« se zdi, kakor da mu rastejo ogromne temne kreljuti, kakor da bi se dvigal nad človeško mero, tesnobno in grozljivo. Prav tako učinkuje tudi njegova pojava v ječi. Tu zastane vsako smehljanje; obraz prebledi pred pogledom zmagoslavnega pekla.

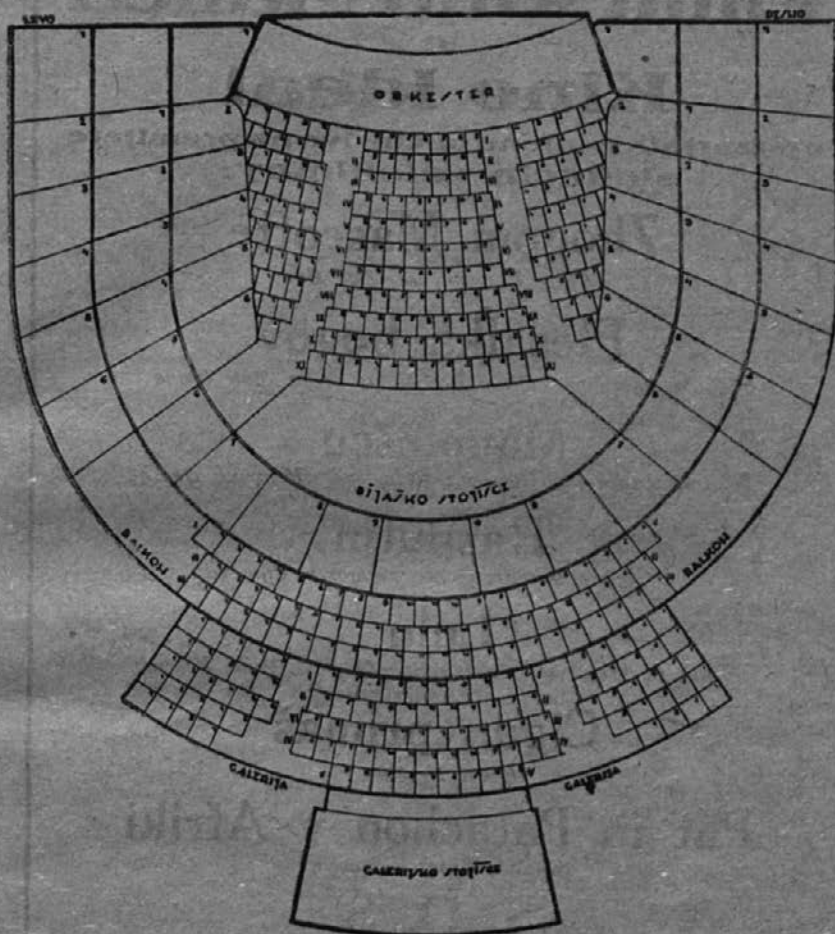
Prihodnje novosti

Prihodnji premijeri v ljubljanski drami bosta Ibsenovi »Strahovi« in Strindbergova »Nevesta s krono«. »Strahove«, ki predstavljajo nedvomno Ibsenovo najmočnejšo in najučinkovitejšo družinsko tragedijo, režira ga. Maria Vera, ki igra obenem tudi glavno vlogo nesrečne žene in matere, Heleno Alvingovo. Njenega sina Osvalda igra g. Ciril Debevec, pastorja Manderesa g. Levar, mizarja Engstranda g. Kralj in Regino ga. Mira Danilova. Prva vprizoritev bo v sredo 2. oktobra.

»Nevesta s krono« spada med najlepše in najbolj zaokrožene proizvode Strindbergove poznejše dramatike. Naturalistični Strindberg se nam pokaže v tem prekrasnem, iz švedske prirode, iz švedskega ljudstva in bajeslovja zajetem delu v popolnoma novi, našemu občinstvu doslej še neznani pravljici, simbolični in ekspresionistični luči. Sodelujejo ge.: Maria Vera, Šaričeva, Mira Danilova, Rakarjeva, Medvedova, Gabrielčičeva in gg.: Kralj, Cesar, Debevec, Gregorin, Skrbinšek, Kaukler, Potokar, Plut in Jerman. Nove dekoracije so po osnutkih g. V. Skrušnega st. Godbo je napisal deloma Strindberg sam, deloma pa jo je zložil g. Balatka. Režijo ima g. Ciril Debevec. Premijera bo v soboto 5. oktobra.

Lastnik in izdajatelj: Uprava Nar. gledališča v Ljubljani. Predstavniki: Oton Župančič. Urednik: Ciril Debevec. — Tiskarna Makso Hrovatin v Ljubljani.

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V OPERI

Protinikotin „Nicotless“

je zdravju neškodljivo,
sigurno raztrovalno de-
lujoče sredstvo, ne da
bi vplivalo na kvaliteto,
okus in aroma tobaka.
Dobi se v lekarnah, dro-
gerijah in trafikah

Elitni kino Matica in Kino Ideal

opozarjata cenjeno občinstvo na premijere
sledenih velefilmov:

Zbogom Mascotte

Lillian Harvey & *Igo Sym*

Plesalka bogov

Gilda Gray & *Clive Brook* & *Ana May Wong*

Manolescu

Juan Možufin & *Brigita Helm* & *Heinrich George*

Rasputin

Vladimir Gajdarov & *Grigorije Chmara*

Lulu

Franz Lederer & *Louise Brooks* & *Fritz Kortner*

Cigan primaš

Ernst Verebes

Pat in Patachon v Afriki

Smeh! Smeh! Smeh!

S. O. S.

Liane Haid & *Rifons Fryland*

Baskervilski pes

Detektivski veleslager po znamenitem romanu Sherlock Holmesa

Grof Monte Christo

Po romanu A. Dumasa

Žena brez sramu

Greta Garbo & *John Gilbert*

Prebujenje

Uilma Banky

Stric Tomova koča

Po znamenitem istoimenskem romanu

Štirje vragi

Melodija krvi